

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta (HE 298/2022 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Jaana Huhta, sosiaali- ja terveysministeriö
- vanhusasiavaltuutettu Päivi Topo, Vanhusasiavaltuutetun toimisto
- johtava asiantuntija Sari Kehusmaa, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja Seija Meripaasi, Helsingin kaupunki
- johtava elinkeinoasiantuntija Aino Närkki, Hyvinvointiala HALI ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Suomen Kuntaliitto
- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry
- Tehy ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä.

Laissa säädettyä iäkkäiden henkilöiden tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen laitoshoidon toimintayksiköissä asiakasta kohti noudatettavan 0,7 työntekijän henkilöstömitoituksen siirtymäaikaa jatkettaisiin vaiheittain 1.12.2023 saakka.

Valiokunnan mietintö StVM 39/2022 vp

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 1.4.2023.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Vanhuspalvelujen sääntelyyn tehtyjen muutosten tavoitteena on toteuttaa iäkkäiden henkilöiden perustuslain mukaista oikeutta välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Tavoitteena on turvata iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon asiakkaille laadukkaat palvelut ja parantaa asiakas- ja potilasturvallisuutta varmistamalla riittävä hoidosta ja huolenpidosta vastaava henkilöstö tehtävien huolelliseen toteuttamiseen. Valiokunta on käsitellyt vanhuspalvelulain ja sosiaalihuoltolain muutosten toimeenpanoon liittyviä näkökohtia aiemmin mietinnöissään StVM 18/2020 vp ja StVM 12/2022 vp.

Vuonna 2020 voimaan tullut säännös henkilöstömitoituksesta edellyttää työajan jakamista välilliseen ja välittömään työhön, ja vain välitön asiakastyö otetaan mitoituslaskennassa huomioon. Laskentatavan tiukentumisesta huolimatta on esityksen perustelujen mukaan viimeisten kahden vuoden aikana henkilöstömitoitus selvästi noussut ja 0,7 työntekijän mitoituksen täyttäneiden yksiköiden määrä on kasvanut. Samanaikaisesti henkilöstön saatavuus on vaikeutunut muun muassa covid-19-pandemian, työmarkkinatilanteen ja sote-uudistuksen toimeenpanon vuoksi siten, ettei henkilöstömitoituksen toteuttaminen kattavasti suunnitellussa aikataulussa ole mahdollista. Huoli henkilöstön riittävydestä liittyy myös ikäluokkien pienenemiseen, henkilökunnan eläköitymiseen ja asiakasmäärien kasvuun.

Lainsäädännön muutoksilla on pyritty kehittämään johtamista, omavalvontaa ja henkilöstöä koskevia säännöksiä ja varmistamaan myös kotihoidon riittävyttä ja laatua. Valiokunta on pitänyt välttämättöminä lähihoitajien ja sairaanhoitajien koulutuspaikkojen lisäyksiä henkilöstön pitkän aikavälin riittävyyden turvaamiseksi. Valiokunta toistaa myös aiemman kantansa siitä, että lainsäädäntömuutosten ja koulutuspaikkojen lisäämisen ohella on kiinnitettävä erityistä huomiota toimintayksiköiden pitkäjänteisen työhyvinvoinnin ja toimintatapojen kehittämiseen yhteistyössä henkilöstön kanssa sekä johtamisen kehittämiseen (StVM 12/2022 vp). Valiokunta toteaa, että vanhuspalvelujen laadun ja riittävyyden varmistamiseksi on jatkuvasti etsittävä keinoja henkilöstön saatavuuden ja alan veto- ja pitovoiman vahvistamiseksi. Vahvistetun seurannan avulla saadaan säännöllisesti koko maan kattavaa vertailukelpoista tietoa henkilöstön riittävydestä ja kotihoidon laadusta palvelujen hankinnan ja valvonnan tueksi.

Voimassa olevan vanhuspalvelulain mukaan iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon toteutuneen henkilöstömitoituksen tulee olla vähintään 0,7 työntekijää asiakasta kohti 1.4.2023 lähtien. Laisa säädetyin vaiheistuksen mukaan henkilöstömitoituksen on pitänyt olla 1.1.2022 lukien vähintään 0,6 työntekijää asiakasta kohti. Mitoituksen voimaantuloa ehdotetaan siirrettäväksi ja porrastettavaksi siten, että 1.4.2023 alkaen vähimmäismitoitus on 0,65 ja 1.12.2023 alkaen vähimmäismitoitus on 0,70 työntekijää asiakasta kohti.

Muutos helpottaa työvoiman saatavuutta väliaikaisesti, kun kahdeksan kuukauden ajan lakisääteinen henkilöstön vähimmäismitoitus on pienempi kuin voimassa olevan vanhuspalvelulain mukaan. Esityksen perustelujen mukaan mitoituksen siirto vähentää kahdeksan kuukauden ajan tar-

Valiokunnan mietintö StVM 39/2022 vp

vetta lisätä henkilöstöä enintään noin 1 900 työntekijää vastaavan työpanoksen verran julkisella ja yksityisellä sektorilla yhteensä aikaisempaan mitoituksen voimaantuloaikatauluun verrattuna.

Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä ja pitää tarkoituksenmukaisena, että henkilöstön rekrytointia tuetaan hyvinvointialueille osoitetun rahoituksen etupainotteisuudella, jotta tavoiteltu henkilöstömitoitus voidaan saavuttaa mahdollisimman kattavasti jo ennen siirtymäajan päättymistä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 298/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 11.1.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Pekka Aittakumpu kesk
jäsen Kim Berg sd
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Noora Koponen vihr
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Sofia Virta vihr
varajäsen Aino-Kaisa Pekonen vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen

Valiokunnan mietintö StVM 39/2022 vp
Vastalause 1 /ps

Vastalause 1

Perustelut

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä pitää erittäin valitettavana, että hallitus on epäonnistunut sitovan hoitajamitoituksen toteuttamisessa itse asettamassaan aikataulussa hallituskauden aikana. Ikääntyneiden hoivan puutteet ovat kansallinen häpeäpilkku, ja se, että pääministeri Marinin hallitus ei ole kyennyt ratkaisemaan ongelmaa, jonka on tunnistanut jo hallituskauden alussa, vaan siirtää tilanteen ratkaisun seuraajalleen, kertoo osaltaan hallituksen ja sen toteuttaman sote-uudistuksen epäonnistumisesta. Oppositio on nostanut lukuisissa yhteyksissä esiin huolen vanhuspalveluiden tilasta sekä sote-rahoituksen riittämättömyydestä, mutta hallitus ei ole reagoinut tiedossa oleviin ongelmiin oikea-aikaisesti ja riittävällä tavalla.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä kiinnittää erityistä huomiota siihen, että hoitajamitoitukseen liittyvän lainsäädännön toimeenpanemiseksi ja rahoittamiseksi hallitus on heikentänyt sairausvakuutuslain mukaisia hoidon ja tutkimuksen korvauksia tai lääkekorvauksia jo vuoden 2023 alusta, mutta ei ole perunut tai siirtänyt näitä leikkauksia esittämästään hoitajamitoituksen voimaantulon siirrosta huolimatta. Valiokunnan kuulemisissa STM on todennut, että kahdeksan kuukauden helpotus täysimääräisen mitoituksen saavuttamisessa merkitsee julkisten ja yksityisten palveluntuottajien henkilöstökustannuksissa noin 55 miljoonan euron säästöä. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että hallituksen tulee osoittaa hyvinvointialueille niiden toiminnan järjestämisen kannalta välttämätön rahoitus siten, ettei säästöjä haeta vanhuspalveluista puutteelliseksi todetun hoivan tasosta ja jo nykyisellään riittämättömän henkilöstön työhyvinvoinnista leikkaamalla, koska tämä tulee todennäköisesti johtamaan siihen, että alan veto- ja pitovoima heikkenee entisestään ja henkilöstön rekrytointi on jatkossa entistä vaikeampaa.

Valiokunnan kuulemisissa Hyvinvointiala HALI ry on nostanut esiin, että lähes kaikki hyvinvointialueet aloittavat toimintansa alijäämäisin talousarvioin. Kyse on merkittävistä summista, ja tilanne saattaa uhata hyvinvointialueiden käynnistymistä ja hallinnon häiriötöntä siirtymää merkittävästi. Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön mukaan valtio tulee korvaamaan hyvinvointialueille vain 80 % palvelutarpeen kasvusta tulevana vuosina. Kuntaliitto muistuttaa, että hoitajamitoituksen kustannusten vaikutusten arvioinnissa ei ole huomioitu kustannuksia lisäävinä tekijöinä sen enempää hyvinvointialueiden käynnistymiseen liittyviä palkkaharmonisoinnin vaikutuksia, hoiva- ja hoitoalan syksyn 2022 palkkaneuvottelujen vaikutuksia kuin myöskään yksityisten palveluntuottajien jopa 30 %:n tasolle nousevia ympärivuorokautisten asumispalvelujen hintojen korotuksia. Kokonaisuutena tämä muodostaa merkittävän uhan välttämättömien palveluiden rahoittamisen näkökulmasta ja tullee vaikeuttamaan myös tämän lain toimeenpanoa käytännössä lähivuosina. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä yhtyy esitettyihin arvioihin ja katsoo, että hyvinvointialueiden riittämätön rahoitus yhdistettynä kustannusten nousuun uhkaa vaarantaa hyvinvointialueiden toimintakyvyn, sosiaali- ja terveystalouden yhdenvertaisen saataisuuden sekä siten kansalaisten perusoikeuksien toteutumisen.

Valiokunnan kuulema THL on todennut, että toukokuuhun 2022 mennessä lähihoitajien ja sairaanhoitajien määrä vanhuspalveluissa ei ole noussut, mutta hoiva-avustajia on palkattu vuoden aikana 900 lisää. Samoin THL on kiinnittänyt huomiota epäonnistuneiden rekrytointien määrään

Valiokunnan mietintö StVM 39/2022 vp
Vastalause 1 /ps

kasvuun sekä ylitöiden suureen määrään ja riittämättömään henkilöstöön merkittävässä osassa erityisesti kotihoidon yksiköistä, joista noin neljännes on kärsinyt henkilöstövajeesta vähintään viikoittain. THL kiinnittää huomiota asiakasmäärien voimakkaaseen kasvuun, joka painottuu ensin kotihoitoon ja josta seuraavaan henkilöstötarpeen kasvuun on varauduttu liian hitaasti. Muun muassa SuPer on nostanut esiin, että hallituksen esitys keskittyi numeraalisen mitoituksen saavuttamiseen "keinolla millä hyvänsä". Perussuomalaisten valiokuntaryhmä jakaa esitetyn huolen ja muistuttaa, että hallitus on riittävän rahoituksen osoittamisen sijaan pyrkinyt omilla toimillaan (HE 231/2021 vp) mahdollistamaan sitovan hoitajamitoituksen kiertämisen esittämällä sellaisia uusia vanhusten palveluasumismuotoja, joita ei lasketa sitovan hoitajamitoituksen piiriin. Helsingin kaupunki katsoo lausunnossaan, että kevyemmät palvelumuodot eivät todennäköiset merkittävästi tule vähentämään ympärivuorokautisen palveluasumisen määrää, koska iäkkäiden määrä kasvaa voimakkaasti. Helsingin kaupungin lausunnosta käy myös ilmi, että viimeisenä keinona mitoituksen turvaamiseksi paikkoja on suljettu tilapäisesti ja henkilöstövajeen vuoksi kuluvan vuoden aikana on omassa tuotannossa ollut paikkoja suljettuina keskimäärin 46, joista pitkäaikaishoidon paikkoja 27. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että vanhuspalveluiden resursointia on tarkasteltava kokonaisuutena, ja korostaa, että ikääntynyt henkilö on voitava ohjata jatkossakin hänen tarvitsemaansa ja hänelle parhaiten soveltuvaan palveluun riippumatta siitä, onko tarvittu palvelu hoitajamitoituksen piirissä vai ei, ja hallituksen vastuulla on varmistaa hyvinvointialueille riittävä rahoitus, jotta nämä palvelut voidaan asianmukaisesti järjestää. Tilanne, jossa hoitajamitoitus toteutetaan käytännössä sillä, ettei vanhukselle tarjota hänen tarvitsemaansa hoivapaikkaa, on kestävä. on kestävä.

Hallituksen esityksestä ja STM:n perusteluista käy ilmi, että mitoituksen voimaantulon siirron toivotaan helpottavan työvoimapulaa, kun aiemmin tehdyt aloituspaikkalisäykset alkavat näkyä lähihoitajakoulutuksen osalta vuoden 2023 ja sairaanhoitajakoulutuksen osalta vuoden 2024 tutkintomäärissä. Helsingin kaupunki toteaa lausunnossaan, että koulutuspaikkojen lisääminen ei kuitenkaan riittävästi ratkaise saatavuusongelmaa, ainakaan mikäli alan vetovoima ja koulutukseen hakeutuneiden määrä ei samalla parane nykyisestä. Myöskään kansainvälinen rekrytointi ei tuo nopeaa ratkaisua henkilöstömääriin. Koulutuspaikkoja tulee lisätä nimenomaan kasvavan väestön ja palvelutarpeiden alueilla, kuten Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla. SuPer toteaa, että ikääntyneiden henkilöiden palveluiden vetovoima työpaikkana on ollut vuosia alamaassa ja tutkimustietoa siitä, miksi työntekijät voivat huonosti ja miksi ala ei ole vetovoimainen, on runsaasti. SuPerin mukaan tarvitaan rohkeutta katsoa näitä tuloksia, lopettaa selittely ja puuttua alaa haittaaviin tekijöihin: työolojen täytyy olla sellaiset, että lähihoitajat suurimpana ammattiryhmänä haluavat alalle eikä sieltä pois. SuPerin mukaan ne ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköt, joissa mitoituslainsäädäntöä on noudatettu, ovat vetovoimaisia. Tehyn mukaan henkilöstömitoituksen viivästyttäminen tulisi vaikuttamaan negatiivisesti ikäihmisten palveluissa tehtävän työn veto- ja pitovoimaan: ikäihmisten tehostetun palveluasumisen henkilöstö on jo vuosia työskennellyt kovassa työkuormituksessa liian vähäisen henkilöstömäärän vuoksi, ja se, että työtään ei ole voinut tehdä riittävän hyvin, on aiheuttanut eettistä kuormittuneisuutta.

Edellä mainituin perustein perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että jo alan veto- ja pitovoiman parantamisen kannalta on äärimmäisen tärkeää, että lyhytnäköisen säästöjen hakemisen sijasta henkilömitoitus pyritään nostamaan välittömästi sellaiselle tasolle, että henkilöstön kuormitus vähenee ja heillä on mahdollisuus tehdä työnsä hyvin. Voimaantulon siirtäminen lähettää sote-alan työntekijöille väärän signaalin tilanteessa, jossa hallitus on jo aikaisemmin osoittanut

Valiokunnan mietintö StVM 39/2022 vp
Vastalause 1 /ps

käytännön toiminnallaan vähät välittävänsä hoitajista ja heidän työoloistaan muun muassa koronapandemian ja hoitajien työtaistelun aikana. Suomi ei pysty kilpailemaan osaavasta henkilöstöstä ja ratkaisemaan sote-alan henkilöstöpulaa, jos alan työolot ja palkkaus ovat jatkuvasti pohjoismaista tasoa heikkommat eikä valtiovalta osoita sille sen ansaitsemaa arvostusta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään,

että hyväksytään yksi lausuma. (*Vastalauseen lausumaehdotus*)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa viipymättä eduskunnalle lisätalousarvioesityksen, jossa hyvinvointialueille osoitetaan niiden tarvitsema lisärahoitus hoitajamitoituksen edellyttämän lisähenkilöstön palkkaamiseen siten, että hoitajamitoitusta ei tarvitse toteuttaa kotihoidon tai muiden ikääntyneiden henkilöiden palveluiden heikentämisen kustannuksella.

Helsingissä 11.1.2023

Arja Juvonen ps
Kaisa Juuso ps
Minna Reijonen ps

Valiokunnan mietintö StVM 39/2022 vp
Vastalause 2 /kok

Vastalause 2

Perustelut

Hallitus esittää tässä lakiesityksessä iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksen porrastamista. Henkilöstömitoitus on hankaloittanut vanhusten hoitoon pääsyä ympäri Suomen jo nykyisellään, kun henkilöstömitoitusta on nostettu 0,60:een. Vaikka henkilöstömitoituksen porrastaminen joillakin kuukausilla jonkin verran helpottaa lain vaatimuksia 0,7:n siirtyessä myöhemmäksi, henkilöstön lisäystarve vuonna 2023 on edelleen kova. Hallitus esittää kriittisestä vanhuspalveluiden tilanteesta huolimatta mitoituksen nostoa 1.4.2023 alkaen 0,65:een. Tällä tulee olemaan edelleen heikentävä vaikutus esimerkiksi kotihoitoon, terveydenhuoltoon sekä ympärivuorokautisen hoidon saatavuuteen ja päivystysten kuormittumiseen. Henkilöstömitoitus on johtanut tuhansien ympärivuorokautisen hoivan paikkojen sulkemiseen, vaikka ympärivuorokautisen hoivan tarve on selvästi kasvava väestön ikääntyessä. Paikkoja ei voida täyttää, koska pätevyysvaatimukset täyttävää henkilökuntaa ei ole saatavilla. Säädetyn henkilöstömitoituksen toimeenpanossa eteneminen ilman, että voidaan turvata henkilöstön saatavuus, on kokoomuksen mielestä hallitukselta vastuutonta politiikkaa.

Kokoomuksen mielestä nyt käsitellyssä oleva lakiesitys ei paranna vanhuspalvelujen hoivan tilannetta, vaan ainoastaan siirtää ongelmaa eteenpäin, kun henkilöstöä ei ole saatavissa ja kotihoidossa tarvitaan myös sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä. Vaarana on, että kotihoidon tilanne pahenee entisestään. Kokoomus on jo aiemmin käsiteltyjen hallituksen esitysten HE 18/2020 vp ja HE 12/2022 vp yhteydessä kantanut huolta lain voimaantulon liian tiukasta aikataulusta sekä siitä, että hankalaan hoitohenkilökunnan tilanteeseen ei samanaikaisesti tuoda ratkaisuja. Henkilöstömitoituksen kiristäminen ei paranna tilannetta. Mitoituksen yhteydessä tarvitsemme ratkaisuja, kuinka mitoitukseen päästään niin, että henkilöstöä riittää koko vanhuspalveluiden tarpeeseen ja ettei ympärivuorokautisen hoivan asiakaspaikkoja jouduta sulkemaan.

Kokoomus ei näe järkevänä, että vähimmäismitoitusta nostetaan 1.4.2023 alkaen 0,65 ja 1.12.2023 alkaen 0,70 työntekijään asiakasta kohti. Järkevää olisi pysyä nyt säädettyssä 0,60:ssä ja löytää ratkaisut henkilöstöpulan ratkaisemiseksi ennen kuin mitoitusta lähdetään nykyisestä nostamaan. Asiantuntijoiden lausunnoissa arvioimat riskit näyttävät osin realisoituvan jo nykyisen henkilöstömitoituksen vaatimuksen osalta. Monet lausunnonantajista arvioivat jo edellisten esitysten käsittelyn yhteydessä, että esityksessä kotihoidon palveluiden hoitajapulan paikkailuyritys jää puolitiehen ja esityksessä konkreettiset toimet henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi jäävät puuttumaan. Henkilöstön riittävyyteen liittyvien riskien osalta tulisi huomioida hyvinvointialueiden tosiasialliset mahdollisuudet toimeenpanna esitys.

Työvoiman saatavuus

Väestön ikääntyessä, palvelutarpeen jatkuvasti lisääntyessä ja työikäisten määrän vähentyessä hoito- ja hoivahenkilöstön riittävyys on merkittävä huoli ja yksi suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kestävyyskeskeisistä kysymyksistä. Suomeen tarvittaisiin pikaisia toimia ja resursseja alalla olevien työntekijöiden työhyvinvoinnin ja jaksamisen tukemiseksi sekä henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi. Kokoomus kannattaa toimia riittävien tukipalveluiden varmistamiseksi

Valiokunnan mietintö StVM 39/2022 vp
Vastalause 2 /kok

niin, että ammattitaitoinen henkilöstö voi keskittyä itse hoivatyöhön, hoiva-avustajien lisäämistä vanhuspalveluissa sekä työperäisen maahanmuuton edistämistä.

Jo nyt olemme tilanteessa, että hoitajapula on johtanut hoivakotien sulkemiseen ja siihen, ettei vanhuksia ole voitu ottaa vastaan hoivakoteihin kiristyneen henkilöstömitoituksen takia, vaikka siellä olisi ollut tyhjiä paikkoja. Henkilöstövajauksen korjaaminen edellyttää kiireellisiä valtakunnallisia työvoimapolitiittisia toimenpiteitä, ei lisävelvoitteita lakiin. Lakiesityksessä esitetään vain velvoitteita, mutta keinot henkilöstön riittävyyden parantamiseksi puuttuvat. Hallitus asetti marraskuussa 2021 työryhmän valmistelevaan ratkaisuja sote-alan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi. Toistaiseksi työryhmästä ei ole saatu konkreettisia esityksiä akuuttiin henkilöstöpulaan vastaamiseksi. Toimet ovat siis auttamattomasti myöhässä, sillä hoitoa ja hoivaa ei pystytä tarjoamaan tarpeisiin nähden, ja on merkittävä riski, että hoitajapulan vuoksi osastoja tai toimintayksiköitä joudutaan kokonaan sulkemaan.

Hallituksen viivyttely henkilöstön veto- ja pitovoimaa sekä saatavuutta lisäävien toimien varmistamisessa on käsittämätöntä, sillä jo Juha Sipilän hallituksen aikana asetettiin vanhuspalveluiden kokonaisuudistusta valmisteleva työryhmä, jonka yhtenä toimeksiantona oli pohtia henkilöstön määrää, osaamista ja kohdentamista sekä osajien tarvetta ottaen huomioon myös kotihoito ja omaishoito.

Teknologian hyödyntäminen

Kokoomus pitää tärkeänä, että hoidossa ja hoivassa voidaan käyttää moderneja valvontaan ja seurantaan liittyviä ratkaisuja. Teknologian avulla voidaan parantaa esim. yöaikaista asiakas- ja potilasturvallisuutta. Tällöin myös mm. yövuoroissa hoitohenkilökunnan resursseja voidaan kohdentaa juuri tarpeellisiin toimintoihin ja niihin vanhuksiin, jotka tarvitsevat henkilökohtaista apua. Henkilöstön riittävyyden varmistamiseksi ja kustannusten hillinnänkin näkökulmasta on perusteltua hyödyntää digitalisaatiota, automatisaatiota ja robotiikkaa ihmisen työn tukena niissä toiminnoissa, joissa se on mahdollista. Teknologiaa hoitotyön apuna käyttämällä voidaan vapauttaa aikaa vanhuksen kanssa tehtävälle työlle ja niihin tehtäviin, joissa se on välttämätöntä.

Teknologiaan liittyvien kehitysehdotuksien (koneellinen annosjakelu, tukipalvelumitoituksen poistaminen toimiluvista sekä 0,70-mitoituksen saavuttaminen siten, että siitä 0,10 voidaan saavuttaa teknologisilla ratkaisuilla) lisäksi muun muassa sensori- ja hälytinteknologialla voidaan aidosti huolehtia asukkaiden tarpeista ja lisätä samalla turvallisuutta vanhuksen yksityisyyden suo- ja samalla huomioiden.

Omaishoito

Kokoomus haluaa muistuttaa, että omaishoito muodostaa muiden sote-palveluiden kanssa kokonaisuuden, joka tukee koko omaishoitoperheen turvallista arkea ja hyvää elämänlaatua. Valitettavasti omaishoito näkyy edelleen liian kapeana osana vanhuspalveluiden uudistusta ja on jäänyt käytännössä huomioimatta.

Säädetyt henkilöstömitoituksen toimeenpanossa eteneminen ilman, että voidaan turvata henkilöstön saatavuus, on Kokoomuksen mielestä hallitukselta vastuutonta politiikkaa.

Valiokunnan mietintö StVM 39/2022 vp
Vastalause 2 /kok

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään kolme lausumaa. (*Vastalauseen lausumaehdotukset*)

Vastalauseen lausumaehdotukset

- 1. Eduskunta edellyttää, että henkilöstömitoituksen toimeenpanon vaikutuksia seurataan, jotta ei heikennetä kotihoidon tilannetta ja ympärivuorokautisen hoidon hoivapaikkojen saatavuutta.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa kiireellisellä aikataululla esityksen, jossa voidaan hyödyntää teknologisia mahdollisuuksia asiakas- ja potilasturvallisuuden parantamiseksi ja huomioida ne henkilöstömitoituksessa.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa viipymättä esitykset sosiaali- ja terveysalan työvoiman saatavuuden sekä veto- ja pitovoiman turvaamiseksi lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.*

Helsingissä 11.1.2023

Mia Laiho kok
Terhi Koulumies kok
Pia Kauma kok